

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO
Regional Council of South Ostrobothnia

Viranhaltijapäätös

21.05.2021

Eduskunnan sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntönne 21.5.2021, asia VNS 1/2021 vp

EPL/186/08.00.01/2020

Maakuntajohtajan päätös 90/2021

Etelä-Pohjanmaan liiton asiantuntijalausunto: VNS 1/2021 vp Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko

Etelä-Pohjanmaan liiton asiantuntijalausunto: VNS 1/2021 vp Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko

Yleiset kommentit:

Etelä-Pohjanmaan liitto pitää selonteossa esitettyjä linjauksia oikeansuuntaisina. Selonteossa kuvatut tavoitteet mm. koulutusjärjestelmän kehittamisestä ja Suomen koulutustason nostamisesta ovat kannatettavia. Erinomaista on, että linjauksissa on huomioitu muutoskulut ja taustatekijät, kuten sosioekonomiset näkökulmat sekä koulutuksen periytyvyys- ja saavutettavuuskysymykset.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan nuorten aikuisten koulutustaso (25–34-vuotiaat) on 2010-luvulla useilla alueilla alentunut. Tämä muutos on ollut erityisen suuri maakunnissa, joissa ei ole yliopistoa. Koko maan kannalta huolestuttavaa on, että erot maakuntien välillä näyttävät vain kasvavan. Maakuntien sisällä koulutustason lasku on ollut voimakasta varsinkin keskuskaupunkien ulkopuolisilla seuduilla. Tässä tilanteessa on välttämätöntä **pysäyttää osaamisen eriarvoistuminen, vahvistaa osaamispe- rustaa sekä parantaa korkeakoulutuksen saatavuutta ja saavutettavuutta.** Koulutuspolitiikalla on varmistettava, että koko Suomen väestön osaamistasoa nostetaan ja että kaikkialla Suomessa on mahdollista uudistaa osaamistaan läpi elämän taustasta, asuinpaikasta tai elämäntilanteesta riippumatta.

Kansallisen ja alueellisen keskipitkän aikavälin työvoima- ja koulutustarve- ennakkointia on kehitettävä, koska elinkeinorakenteissa tapahtuu jatkuvasti muutoksia, jotka vaikuttavat työvoima- ja koulutustarpeisiin. Työn murrokseen ja uudens- laisiin työtehtäviin tarttuminen on vaikeinta alueilla, joilla koulutustaso on alhainen ja koulutustarjonta vähäisintä. Alueellisen ennakkoinnin kehittämistarvetta kasvattaa

lisäksi se, että työvoimapalvelut on tarkoitus siirtää kuntien vastuulle vuoden 2024 aikana.

Toinen aste

Väestökehitys asettaa huomattavia haasteita **kattavalle ja saavutettavalle toisen asteen kouluverkolle**, minkä vuoksi uusille toimintamalleille ja yhteistyölle niin oppilaitosten kesken kuin oppilaitosten ja yritysten välillä on selkeä tarve. Toisen asteen koulutuksen alueellisen saatavuuden heikkeneminen sekä oppilaitosten ja opiskelijoiden kotipaikkojen etäisyyden kasvu heijastuu korkeakoulutuksen saakka. Pyrkimys Suomen osaamistason nostamiseksi ja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi edellyttää kattavaa ja laadukasta toisen asteen koulutuksen verkostoa, mikä edellyttää myös riittäviä taloudellisia resursseja. **Rahoituspohjan on oltava ennakoitava**, jotta rakenteita ja uusia toimintamalleja voidaan pitkäjänteisesti kehittää.

Korkeakoulutus

- Maakuntien välillä on tällä hetkellä huomattavaa **epäsuhtaa korkeakoulutuksen saatavuudessa**. Erot aloituspaikkamäärissä, suhteessa 15–24-vuotiaiden ikäluokkaan, voivat olla moninkertaiset. Yliopistomaakunnat erottuvat tässä suhteessa muista, mutta erot ovat silmiinpistäviä myös ammattikorkeakoulu-maakuntien välillä.
- **Korkeakoulutuksen kehittämisessä tulee huomioida alueellinen tasapaino ja vahvistaa korkeakoulutuksen saavutettavuutta**. Työn murroksen kiihtyessä erityisesti korkeaa osaamista vaativa työ lisääntyy, mikä edellyttää korkeakoulutuksen tarjonnan laajentamista. Saavutettavuudessa on tarkasteltava erilaisten väestöryhmien ja sosioekonomisten tekijöiden lisäksi korkeakoulutuksen maantieteellistä ja digitaalista saavutettavuutta.
- **Korkeakoulutuksen aloituspaikkoja tulee lisätä** siten, että alueellista saatavuutta tasapainotetaan samalla varmistaen, että korkeakoulutuksen laatu ei heikkene. Koulutuspolitiikassa on huomioitava lisäksi kunkin alueen elinkeinoelämän tarpeet ja koulutuskysyntä.
- **Jatkuva oppiminen on tehtävä aidosti mahdolliseksi jokaiselle**. Elinkeinoelämä tarvitsee joustavaa ja tehokasta täydennyskoulutusta ja yksilön urakehitystä tukevia korkeakoulupolkuja. Suomen osaamistason nostamisen kannalta jatkuva oppiminen ja osaamisen päivittäminen on keskeistä.
- Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen lisäksi **yliopistokeskukset** ovat keskeisiä toimijoita. Ne toteuttavat konkreettisesti korkeakoulujen verkostomaista yhteistyötä. Niiden kautta voidaan vahvistaa monitieteellistä koulutustarjontaa. Yliopistokeskuksilla on myös kokemusta jatkuvan oppimisen palvelujen kehittämisestä, minkä vuoksi niiden kautta on mahdollista nopeasti ja tehokkaasti vahvistaa erityisesti jo työssä olevien osaamistasoa.
- **Väyläopintojen** suorittamismahdollisuuksia tulee parantaa esimerkiksi avoimen yliopiston tarjonnan kautta. Väyläopintojen avulla tarjoutuu mahdollisuus tutustua korkeakouluopintoihin jo toisen asteen opiskelun aikana sekä hakeutua erillisvalinnassa tutkinto-opiskelijaksi.

Tiede ja tutkittu tieto:

- Suomen kestävä kasvun vahvistaminen edellyttää elinkeinoelämän uudistumista ja **T&K-panostusten** selkeää lisäämistä. T&K-panostusten neljän

prosentin osuuden suhteessa bruttokansantuotteeseen saavuttamiseksi kasvua tarvitaan laaja-alaisesti koko Suomessa. TKI-tiekartan tavoitteiden toteuttamiseksi tulee laatia alueellinen toimeenpanosuunnitelma. **Yritysten mahdollisuudet osallistua TKI-työhön** vaihtelevat. Osallistumisen laajentamisen tulisi-kin lähteä niiden arjesta ja mahdollisimman monipuolisin välinein.

- Monissa vahvoissa teollisuusmaakunnissa mm. Länsi-Suomessa **julkiset TKI-resurssit** ovat huomattavan matalat suhteessa elinkeinoelämän panostuksiin. Näillä alueilla tarvitaan täsmätoimia alueen koulutustason nostamiseksi ja lisäpanostuksia korkeakoulutoimijoiden **tutkimusympäristöjen** vahvistamiseen. Näin vauhditetaan myös elinkeinoelämän panostusten kasvattamista.
- **Yliopistokeskukset** täydentävät olennaisesti Suomen korkeakouluverkostoa tieteellisen tiedon tuottamisessa sekä kansainvälisen tiedon siirtämisessä työelämän käyttöön. Niillä on keskeinen rooli myös tutkimusyhteisöjen vahvistamisessa. Yliopistokeskuksilla on tiiviit yhteydet alueen elinkeinoelämään, minkä vuoksi niiden toiminnan vahvistaminen edistää TKI-tiekartan tavoitteiden toteuttamista.

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO

Asko Peltola
Maakuntajohtaja